

З В І Т

МОЛОДІЖНІ РУХИ

ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНДОКТРИНАЦІЇ
ТА МІЛІТАРИЗАЦІЇ НА
ТОТ УКРАЇНИ

Молодіжні рухи як інструмент індоктринації та мілітаризації на ТОТ України.
Звіт / А. Воробйова, В. Потапова. – Київ: ЦГП «Альменда», 2023. – 40 с.

Київ, грудень 2023

Авторка: Анастасія Воробйова
Моніторинг: Ольга Шаповал, Тетяна Личко
Загальна редакція: Валентина Потапова
Літературна редакція: Юлія Шекет
Верстка та дизайн: Максим Афанасьєв

Моніторинговий звіт підготовлений Центром громадянської просвіти «Альменда» в рамках проекту «Зруйноване дитинство: Наближаючи правосуддя». Зміст цього документа є виключною відповідальністю ГО «Центр Громадянської Просвіти “Альменда”» і не обов’язково відбиває позицію Civil Rights Defenders.

Центр громадянської просвіти “Альменда” (ЦГП “Альменда”) – громадська організація, зареєстрована в Ялті 2011 року. До 2014 року пріоритетним напрямом діяльності організації була просвіта у сфері прав людини. В 2014 році через окупацію Криму організація вимушена була переїхати до Києва. Наразі пріоритетні напрями діяльності організації – забезпечення систематичного збору точних, своєчасних, перевірених даних щодо брутальних порушень стосовно дітей в ситуаціях збройного конфлікту.

Під час підготовки моніторингових звітів ЦГП «Альменда» керується принципами об’єктивності, достовірності та своєчасності.

Детальніше про Центр громадянської просвіти “Альменда”: <http://almenda.org>

Контакти для зауважень і пропозицій:
електронна пошта: info@almenda.org

ЗМІСТ

Вступ	5
Резюме.....	5
Юридична кваліфікація	6
Методологія.....	7
Обмеження	8
Структура.....	8

МОЛОДІЖНІ РУХИ

ДВІЖЕНІЄ ПЕРВИХ	10
ТОТ АР Крим	12
Керівник і відкриття	12
Таймлайн.....	12
Динаміка кількості учасників	13
Діяльність	13
Т. о. місто Севастополь	15
Керівник і створення	15
Кількість учасників	15
Діяльність.....	15
ТОТ Запорізької області	17
Керівник і створення	17
Таймлайн.....	17
Динаміка кількості учасників	18
Відділення.....	18
Діяльність	19
ТОТ Херсонської області	21
Керівник і створення	21
Таймлайн.....	21
Динаміка кількості учасників	22
Діяльність	22

ЮНАРМІЯ 23

ТОТ АР Крим..... 24

Керівник і створення 24

Таймлайн..... 24

Динаміка учасників 25

Діяльність 26

Т. о. місто Севастополь 28

Керівник і створення 28

Таймлайн і динаміка учасників 28

Діяльність 30

ТОТ Запорізької області..... 31

Керівник і створення 31

Таймлайн і динаміка учасників 32

Діяльність..... 33

ТОТ Херсонської області 34

Керівник і створення 34

Таймлайн і кількість учасників..... 34

Діяльність 36

ЮГМОЛОДОЙ 37

Керівник і створення..... 37

Таймлайн..... 38

Динаміка кількості учасників 38

Діяльність 39

ВСТУП

Резюме

У 2023 році в Російській Федерації було виділено 67 млрд рублів на патріотичне виховання, що у 4 рази більше за суму, виділену 2022 року. Частина з цих видатків була виділена на дитячі і молодіжні рухи, зокрема на наймасовіший із рухів під назвою «Двіженіє первих» [рос. – *Движение первых*], створений у кінці 2022 року. У 2023 році рух «Двіженіє первих» отримав 19 млрд руб. із федерального бюджету¹, у 2024 році організації буде виділено близько 20,49 млрд руб². Для порівняння: на охорону здоров'я дітей на 2024 рік було виділено 10 млрд руб³.

Отже, розвиток дитячих і молодіжних рухів в Росії є одним з пріоритетних напрямків, на які виділяють чималі кошти, а новий рух «Двіженіє первих» називають «оснотою сильної Росії», яка має виховати дітей в душі колективізму і спрямованості на досягнення спільних цілей⁴.

Після розвалу СРСР і розпуску піонерської організації, яка об'єднувала дітей і молодь за часів комуністичного режиму, російська влада неодноразово пробувала відродити такі організації в сучасній Росії – через їхній потужний ідеологічний вплив. Такі зусилля активізувалися після окупації Росією АР Крим і міста Севастополь (далі за текстом – Крим) у 2014 році. Встановивши контроль над Кримом, Росія почала роботу з приведення патріотичного виховання на окупованому півострові у відповідність до російського федерального законодавства. Так, у 2014 році на ТОТ (тимчасово окупованій території) Криму з'явилися перші молодіжні рухи – наприклад, прообраз нинішнього «Двіженія первих» рух «Наші», «Большая перемена» та інші. У 2016 році було відкрито перше відділення руху «Юнармія», і що показово – перша церемонія посвяти дітей до Юнармії відбулася саме у Севастополі як «місті російської військової слави»⁵.

З 2016 року зростала кількість кримських дітей, залучених до російських молодіжних і дитячих рухів, але перша резолюція генасамблеї ООН, яка звернула увагу на проблему мілітаризації дітей, була ухвалена тільки у 2019 році⁶. Роль Юнармії й інших рухів в мілітаризації та індоктринації дітей прямо не згадувалась, але у 2020⁷ і 2021⁸ роках держави-учасниці

1 <https://www.kommersant.ru/doc/6349545>

2 <https://www.rbc.ru/economics/09/10/2023/651ee6869a79477ee012d174?from=copy>

3 <https://novayagazeta.ru/articles/2023/10/10/komu-ne-pozdorovitsia>

4 <https://www.gazeta.ru/social/2022/07/22/15168860.shtml>

5 <https://ria.ru/20160524/1439079277.html>

6 <https://digitallibrary.un.org/record/3841716?ln=ru>

7 <https://undocs.org/en/A/RES/75/29>

8 <https://undocs.org/en/A/RES/76/70>

ООН закликали Росію утриматись від включення навчальних закладів окупованого Криму до російської системи «військово-патріотичного виховання», частиною якого є молодіжні і дитячі рухи.

Відсутність належного реагування на ці порушення, яке обмежувалося засудженням в резолюціях, призвела до того, що у 2022 році, з розширенням географії окупованих Росією територій, розширився і вплив цих рухів на інші українські території. Дитячі та молодіжні рухи російська окупаційна влада використовує як ще один інструмент перевиховання українських дітей. У цьому звіті ми надаємо дані про три найбільші організації, які функціонують на ТОТ Криму і Півдня України (окремі райони Херсонської та Запорізької області): «Двіженіє первих», «Юнармія» і «ЮгМолодой» (в перекладі на українську мову – Південь Молодий): короткий екскурс в історію заснування, динаміку росту учасників і основні напрямки діяльності щодо знищення ідентичності українських дітей.

Юридична кваліфікація

Патріотичне виховання, яке проводять російські молодіжні організації, є частиною російської державної політики⁹ – що зазначено у стратегічних документах та профільному законодавстві – зокрема, у федеральному законі «Про освіту». Росія, як держава-окупант, обмежена у повноваженнях щодо застосування свого внутрішнього законодавства на окупованих територіях України і має поважати закони, які діяли на території до початку окупації¹⁰. Як прописано у профільному законі, «Двіженіє первих» як організація, під егідою якої об'єднані інші молодіжні і дитячі рухи, має сприяти реалізації державної молодіжної політики та виховання дітей згідно з «російськими традиційними цінностями»¹¹. Тому створення осередків таких організацій на окупованих територіях для виховання дітей у дусі «російського патріотизму» може розцінюватись як порушення ст. 43 Гаазької Конвенції¹² і ст. 50 Конвенції про захист цивільного населення (в контексті належного функціонування закладів, відповідальних за піклування про дітей і їхню освіту)¹³.

Запровадження «патріотичного виховання» через молодіжні й дитячі організації також є проблематичним згідно з положеннями Конвенції про права дитини, стороною якої є РФ¹⁴. Так, патріотичне виховання, спрямоване на виховання російської ідентичності, являє пряму загрозу для права дитини на збереження власної ідентичності (ст. 8). Використання неформальної освіти для фактичного перевиховання дитини в дусі російського патріотизму суперечить цілям освіти, яка має бути направлена на всебічний розвиток дитини як особистості, а запровадження мілітаристського компоненту не готує дитину до життя «у вільному

9 <https://rg.ru/2023/03/02/urok-dlinoiu-v-god.html>

10 <https://zmina.info/articles/yak-rosiya-porushuye-pravo-na-osvitu-pid-chas-okupacziyi-kvalifikacziya-zamizhnarodnym-pravom/>

11 https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_421798/

12 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text

13 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

14 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

суспільстві в душі розуміння, миру, терпимості... та дружби між усіма народами» (ст. 29). Також слід зазначити, що ті активності, що їх організують дані рухи для виховання російського патріотизму, можуть бути кваліфіковані як такі, що не відповідають праву дитини на дозвілля і відпочинок (ст. 31).

Методологія

- ▶ **Мета дослідження** – висвітлення ролі молодіжних рухів в процесі русифікації, мілітаризації та індоктринації дітей і молоді на ТОТ України, а також привернення уваги до масштабування порушення через висвітлення динаміки зростання й інтенсифікації ідеологічного впливу на цільову аудиторію.
- ▶ **Сфери дослідження:** залучення дітей до дитячих і молодіжних рухів задля знищення української ідентичності та її заміни на російську.
- ▶ **Географія:** ТОТ Запорізької, Херсонської областей, Автономної Республіки Крим і міста Севастополь.

Виключення з моніторингу ТОТ Донецької та Луганської областей обумовлене тим, що систематичне руйнування української освіти на даних територіях заради знищення української ідентичності та виховання лояльності до Російської Федерації проводили ще з 2014 року, але за відмінним від Криму сценарієм, тож цей процес потребує детального розгляду його особливостей, що не було фокусом даного дослідження.

Окупований Крим одразу фактично «увійшов» до складу РФ, і за всі 9 років окупації вище керівництво РФ наголошувало на приналежності цього суб'єкта України до Росії. Натомість становище окупованих частин Донецької і Луганської областей було цілковито інакшим – попри численні фактичні докази, РФ до 2022 року наполегливо заперечувала будь-який вплив на керівництво квазіреспублік, тому освітня політика на зазначених територіях відбувалась за «гібридною» схемою, і суттєво різнилася змістом від сюжету «кримського сценарію» (детально про «кримський сценарій» – у звіті ЦГП «Альменда» за 2022 рік)¹⁵, який наразі впроваджується на підконтрольних Російській Федерації територіях Запорізької та Херсонської областей – про що заявляв зокрема і окупаційний «голова» Криму Сергій Аксьонов. Тому звіт включає саме ці регіони як приклад вже відпрацьованої в Криму політики впровадження молодіжних рухів як інструменту знищення української ідентичності.

Моніторинг базується на відомостях з відкритих джерел тимчасово окупованих територій, а саме:

- на інформації, розміщеній на офіційних сайтах і на офіційних сторінках у соціальних мережах (разом із мережею ВКонтакте) так званого «міністерства освіти тимчасово окупованої території»;

15 <https://almena.org/analitychnyy-zvit-universalnyy-soldat-2022-2023/>

- на офіційних статистичних даних Російської Федерації;
- на інформації, розміщеній на сайтах загальноосвітніх шкіл тимчасово окупованих територій;
- на публікаціях місцевих ЗМІ тимчасово окупованих частин Херсонської, Запорізької областей, Автономної Республіки Крим та міста Севастополь;
- на інформації, оприлюдненій у соціальних мережах.

Обмеження

Для цього дослідження автори використовували лише доступні для них джерела. Робота з джерелами й аналіз інформації тривали до 18 грудня 2023 року.

Інформація та повідомлення, які не вдалося верифікувати станом на дату публікації звіту, не увійшли до цього моніторингового огляду.

Для написання звіту автори використали дані, знайдені в соціальній мережі «Вконтакте». Це зумовлено тим, що після повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України більшість інформації від представників окупаційної влади опублікована саме в цій соцмережі, тому вона нині є фактично єдиним можливим джерелом доступу для отримання необхідних відомостей. Тими самими міркуваннями обумовлене використання російських джерел і джерел із тимчасово окупованих територій.

Інформація, репрезентована у цьому звіті, має на меті фіксацію злочинів Російської Федерації та боротьбу з поширюваною нею дезінформацією.

Структура

Даний звіт охоплює три найбільших молодіжних рухи, які наразі функціонують на ТОТ України: «Двіженіє первих», «Юнармія» і «ЮгМолодой». Ми розповідаємо про історію створення кожного руху, керівників і динаміку зростання учасників – а також наводимо приклади активностей, які вважаємо неправомірними з погляду міжнародного гуманітарного права і права прав людини.

МОЛОДІЖНІ РУХИ

Двіженіє первих	10
Юнармія	23
ЮгМолодой	37

ДВІЖЕНІЄ ПЕРВИХ

За пропагандистською легендою, російський рух «Двіженіє первих» [українською – «Рух перших»] створений за ініціативою кримської школярки Діани Красовської, яка нібито попросила президента РФ Путіна створити всеросійський рух дітей і молоді на засіданні наглядової ради «Росія – країна можливостей»¹⁶. 14 липня 2022 року був ухвалений профільний федеральний закон, а у грудні 2022 року відбулися перші установчі збори, під час яких рух отримав назву «Двіженіє первих» (хоча Путін особисто наполягав на назві «Піонери»)¹⁷.

Примітно, що одним із можливих варіантів була «Піонерія», а законопроект про створення руху було внесено до російської Держдуми у день 100-річчя радянської піонерської організації 19 травня 2022 року. За прообразом піонерії, до кінця 2023 року організація має створити значки для школярів, які вступили до її лав, а російське Міносвіти рекомендує зробити їх частиною шкільної форми¹⁸. Організація перебуває під особистим наглядом президента Росії, який безпосередньо контролює всі три постійні керівні органи: наглядову раду, координаційну раду та правління, а також є головою наглядової ради.

16 <https://www.spb.kp.ru/daily/27395.5/4590329/>

17 <https://meduza.io/news/2022/12/19/rossiyskoy-organizatsii-detey-i-molodezhi-s-tretiego-raza-vybrali-nazvanie-dvizhenie-pervyh-pionery-proigrali>

18 <https://iz.ru/1579236/ivan-kapustin/khochesh-prikolot-znachki-dvizheniia-pervykh-poiaviatsia-do-kontca-goda>

Особливим є і статус руху – згідно з профільним російським законом, він має статус «державно-громадської організації», тобто основна його функція – сприяти реалізації державної політики щодо дітей та молоді. Крім того, організація має формувати їхній світогляд на основі «традиційних російських духовних та моральних цінностей», а також стимулювати розвиток «любові та поваги до батьківщини» (себто Росії) і «почуття особистої відповідальності за свою долю та долю вітчизни перед нинішнім і майбутнім поколінням»¹⁹. Для реалізації цих задач рух отримує підтримку від державних органів влади, включно з урядом РФ і російською федеральною агенцією у справах молоді (Росмолодь)²⁰.

20 грудня 2022 року на зборах у таборі «Артек» з'явився перший осередок «Двіження первих». В той день особисто міністр просвіти РФ Сергій Кравцов особисто відкрив перші осередки на т. о. Херсонщини²¹. Станом на кінець 2023 року осередки відкрили у всіх регіонах Росії та на окупованих нею територіях України, а учасниками станом на грудень 2023 року є приблизно 4,5 млн дітей²².

Стосовно окупованих територій президент РФ Путін підкреслив, що «потрібно разом долати руйнівну спадщину агресивної націоналістичної політики київської влади», і що роль «Двіження» є ключовою.

«Коли впроваджували русофобію, сіяли смуту між людьми. Наразі діти показали основні проекти “Двіження Первих”. Порадувало відродження незаслужено забутих форматів. Тут і військова тематика, “Зарниця”, юнатський рух. Ці традиції, безперечно, допомагають дітям вже в наш час. Спадкоємність поколінь дуже важлива, щоб бачити, розвиватися, рухатися вперед»²³.

19 https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_421798/21fe609dcb064480ddcfa6335381ac843a-ab4410/

20 https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_421798/c478a6eb18ad8049447c2d0f71c3760e77f0483a/

21 <https://tass.ru/obschestvo/16644089>

22 <https://объясняем.рф/articles/news/vladimir-putin-dvizhenie-pervykh-obedinilo-uzhe-bolee-4-mln-molodykh-lyudey/>

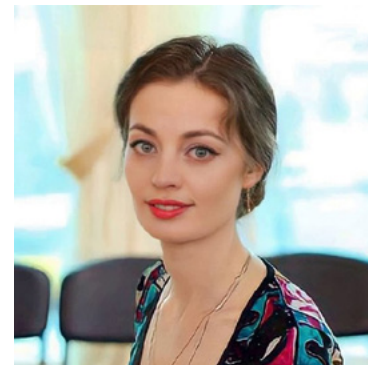
23 <https://er.ru/activity/news/vladimir-putin-dvizhenie-pervyh-pomogaet-detyam-i-podrostkam-raskryt-silnye-storony-i-najti-put-v-zhizni>

TOT AP Крим

Керівник і відкриття

Керівниця кримського відділення руху –
Арламенкова Катерина Юрїївна
[рос. – Арламенкова Екатерина Юрьевна]²⁴.

До 2023 року обіймала керівну позицію
в організації, яка передувала «Двіженію первих» –
«Російському двіженію дітей і молодьожі»,
на базі якої був створений рух «Двіженіє первих»²⁵.

Джерело: <https://znanierussia.ru/speakers/10658>

Таймлайн

- 11 жовтня 2022 року** – перше засідання координаційної ради руху²⁶
- 21 грудня 2022 року** – первинне відділення у Таврійському коледжі КФУ²⁸
- 21 січня 2023 року** – перше засідання РВ РП Криму³⁰
- 20 грудня 2022 року** – відкрито первинне відділення в таборі «Артек»²⁷
- 16 січня 2023 року** – перше первинне відділення серед загальноосвітніх закладів у Ялті, школа № 7²⁹
- 14 лютого 2023 року** – юридична реєстрація Севастопольського відділення³¹

24 <https://будьвдвижениии.рф/contacts/book#p>, архів: <https://archive.ph/wip/JZhZS#p>

25 <https://www.youtube.com/watch?v=OvXHnDZYWeg>

26 https://sevizakon.ru/view/kontrolnaya_deyatelnost/otchet_gubernatora_goroda/otchet/, архів: <https://archive.ph/wip/9zX3w>

27 <https://artek.org/press-centr/news/v-arteke-sozdali-pervichnoe-otdelenie-rossiyskogo-dvizheniya-detyay-i-molodezhi-dvizhenie-pervyh/>, архів: <https://archive.ph/eYwp1>

28 <https://cfuv.ru/news/v-kfu-otkryli-pervichnoe-otdelenie-dvizheniya-pervykh>, архів: <https://archive.ph/wip/5winx>

29 <https://t.me/mypervie82/1250>, архів: <https://archive.ph/wip/NdggwX>

30 https://vk.com/monmrk?w=wall-148027165_4302, архів: <https://archive.ph/wip/on33T>

31 <https://dobro.ru/organizations/118793/info>, архів: <https://archive.ph/wip/vwvDN>; https://storage.yandexcloud.net/dobro-static/prod/docs/7df11cfe-2ff9-1609-641d-6ee04bd150c4/ЕГРЮЛ_РДМ.pdf

Динаміка кількості учасників

Представники окупаційних адміністрацій наводять суперечливі дані щодо кількості учасників – так, у **травні 2023 року** наводили кількість понад 20 тисяч і понад 300 відділень³², у **липні 2023 року** – 400 відділень³³, а **19 жовтня 2023** вже подали кількість учасників понад 12 тисяч дітей і 503 діючих відділення³⁴. Верифікувати ці дані в умовах окупації неможливо.

Діяльність

Рух проводить активну роботу щодо нав'язування російської ідентичності кримським дітям. Зокрема, відкриття первинних відділень руху у навчальних закладах супроводжується активним використанням російської символіки, прослуховуванням виступів Путіна і російськими пропагандистськими наративами.

ЗОШ 1 імені Василя Маргелова
в Красноперекопську, ТОТ АР Крим³⁵

Школа-ліцей № 3 імені Антона Макаренка,
Сімферополь, ТОТ АР Крим³⁶

Рух також активно мілітаризує дітей і молодь, бо одним з напрямків є «служіння Вітчизні» (тобто РФ). Діти у первинних відділеннях руху беруть участь у концертах до російського «Дня захисника Вітчизни», зокрема для діючих російських військових³⁷.

32 <https://crimea.ria.ru/20230525/dvizhenie-pervykh-v-krymu--ploschadka-dlya-vsestonnogo-razvitiya-detey-1128964813.html>, архів: <https://archive.ph/7FU4Z>

33 <https://crimea-news.com/society/2023/07/31/1144323.html>, архів: <https://archive.ph/wip/79M97>

34 <https://rk.gov.ru/articles/37a61136-20f7-44dd-a66e-bec38f658919>, архів: <https://archive.ph/wip/CrsMR>

35 <https://t.me/mypervie82/1253>, архів: <https://archive.ph/wip/tvRbl>

36 <https://t.me/mypervie82/1629>, архів: <https://archive.ph/wip/8sCdE>

37 <https://t.me/mypervie82/1595>, архів: <https://archive.ph/wip/VcJ8Z>

«Двіженіє первих» організує заходи мілітаристського спрямування – так, у листопаді 2023 року на полігоні WarZone відбувся ключовий етап проекту «Зеркало Истории» для молоді 14–17 років, де проходили майстеркласи з початкової військової підготовки, практика стрільби за мішенями, інструктаж із керування дроном³⁸. В назві заходу використовується латинська літера Z – як символ російського вторгнення в Україну.

Але російську війну проти України намагаються нормалізувати не тільки через символи, а й через дії. Так учасники руху з Ялти брали участь у зборі гуманітарної допомоги³⁹ і плетінні маскувальних сіток⁴⁰ для тих, хто воює проти нашої країни.

38 <https://t.me/mypervie82/3730>, архів: <https://archive.ph/wip/UQt8r>

39 <https://t.me/mypervie82/3737>, архів: <https://archive.ph/wip/4UQeP>

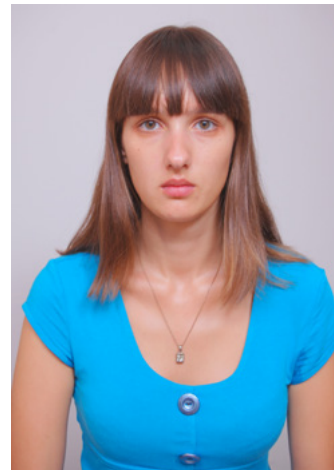
40 https://vk.com/wall-153744445_16431, архів: <https://archive.ph/wip/vxJpe>

Т. о. місто Севастополь

Керівник і створення

Севастопольське відділення очолює
Молчанова Ганна Станіславівна
*[рос. – Молчанова Анна Станиславовна]*⁴¹.

На неї вже у 2021 році Україна наклала санкції за діяльність у так званій «Молодіжній виборчій комісії міста Севастополя при Севастопольській міській виборчій комісії другого скликання» із правом вирішального голосу, де Ганна Молчанова працювала заступницею голови⁴².

Джерело: <https://infourok.ru/user/molchanova-anna-stanislavovna1>

Кількість учасників

За півроку кількість учасників виросла більше ніж на **300 (!) відсотків**.

2 червня 2023 року –
близько 3000 учасників⁴³

5 грудня 2023 року –
відкрито 82 відділення,
10 000 учасників⁴⁴.

Діяльність

Посвята в учасники руху відбувається з використанням російської символіки, а також за участі окупаційних чиновників – у гімназії № 24 відділення відкрив так званий «губернатор Севастополя» Михайло Развожаєв *[рос. – Михаил Развожаев]*⁴⁵.

41 <https://будьдвигении.рф/contacts/book#c>, архів: <https://archive.ph/wip/JZhZS>

42 <https://sanctions.nazk.gov.ua/ru/sanction-person/14705/>

43 <https://vesti92.ru/2023/06/02/v-sevastopole-startoval-festival-dvizhenija-pervyh.html?ysclid=lp7do1m55e916598672>, архів: <https://archive.ph/wip/SEpgZ>

44 https://vk.com/wall513235930_288399, архів: <https://archive.ph/tL2W0>

45 <https://sevdobro.ru/в-севастополе-открылись-первичные-от/>, архів - <https://archive.ph/wip/TVjb9>

Рух також активно бере участь в незаконній паспортизації мешканців окупованого Севастополя – севастопольські школярі отримують російські паспорти у рамках всеросійської акції «Ми – громадяни Росії», яка реалізується спільно з Російським Союзом Молоді за підтримки так званого «уряду Севастополя»⁴⁶.

Ще один аспект діяльності руху – мілітаризація. 300 курсантів Нахімовського військово-морського училища приєдналися до всеросійського проекту «Двіження» під назвою «Зберігачі історії» і пообіцяли «дбайливо ставитися до історії Росії та дбати про історичні пам'ятки та військові поховання»⁴⁷.

У таборі «Ласпі» дітей знайомили з напрямком Руху «Служи Вітчизні!», навчаючи зовсім малих дітей поводженню зі зброєю⁴⁸.

46 <https://t.me/mypervie92/1340>, архів: <https://archive.ph/wip/X3G2k>; <https://t.me/mypervie92/1328>, архів: <https://archive.ph/wip/8bz4U>

47 <https://t.me/mypervie92/1405>, архів: <https://archive.ph/wip/MCbnN>

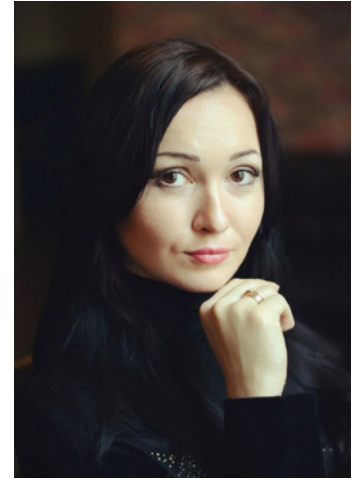
48 https://m.vk.com/wall-30716644_33759, архів: <https://archive.ph/K167s>

ТОТ Запорізької області

Керівник і створення

Керівниця «Двіження первих»
на окупованій частині Запорізької області –
Трокай Олена Андріївна
[рос. – Трокай Елена Андреевна],
призначена 19 листопада 2022 року⁴⁹.

Під санкціями ЄС з грудня 2023 року за вчинення дій,
що підривають державний суверенітет,
територіальну цілісність і незалежність України⁵⁰.

Джерело: [https://myrotvorets.
center/criminal/trokaj-alena-
andreevna/](https://myrotvorets.center/criminal/trokaj-alena-andreevna/)

Таймлайн

Жовтень-листопад 2022 року –
фактичне утворення
регіонального відділення руху
в Запорізькій області⁵¹

10 березня 2023 року –
юридична реєстрація⁵³

11 січня 2023 року –
перше відділення на базі
Мелітопольського багатoproфільного
коледжу⁵²

49 <https://t.me/YugMolodoj/2470>, архів: <https://archive.ph/X7qMn>

50 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302875

51 <https://dobro.ru/organizations/10073970/documents>, архів: <https://archive.ph/wip/xjKu1>

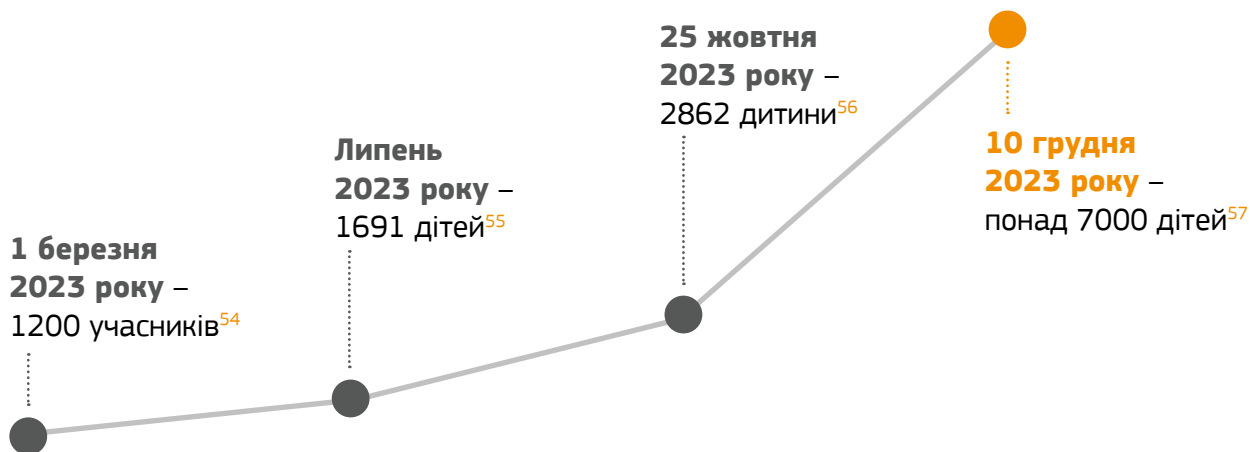
52 <https://www.yugmolodoy.pf/tpost/z41boj8801-v-zaporozhskoi-oblasti-otkrilos-pervoe-p>,
архів: <https://archive.ph/wip/QGARq>;

<https://melitopol-news.ru/society/2023/01/11/21624.html>, архів: <https://archive.ph/wip/ixl5N>

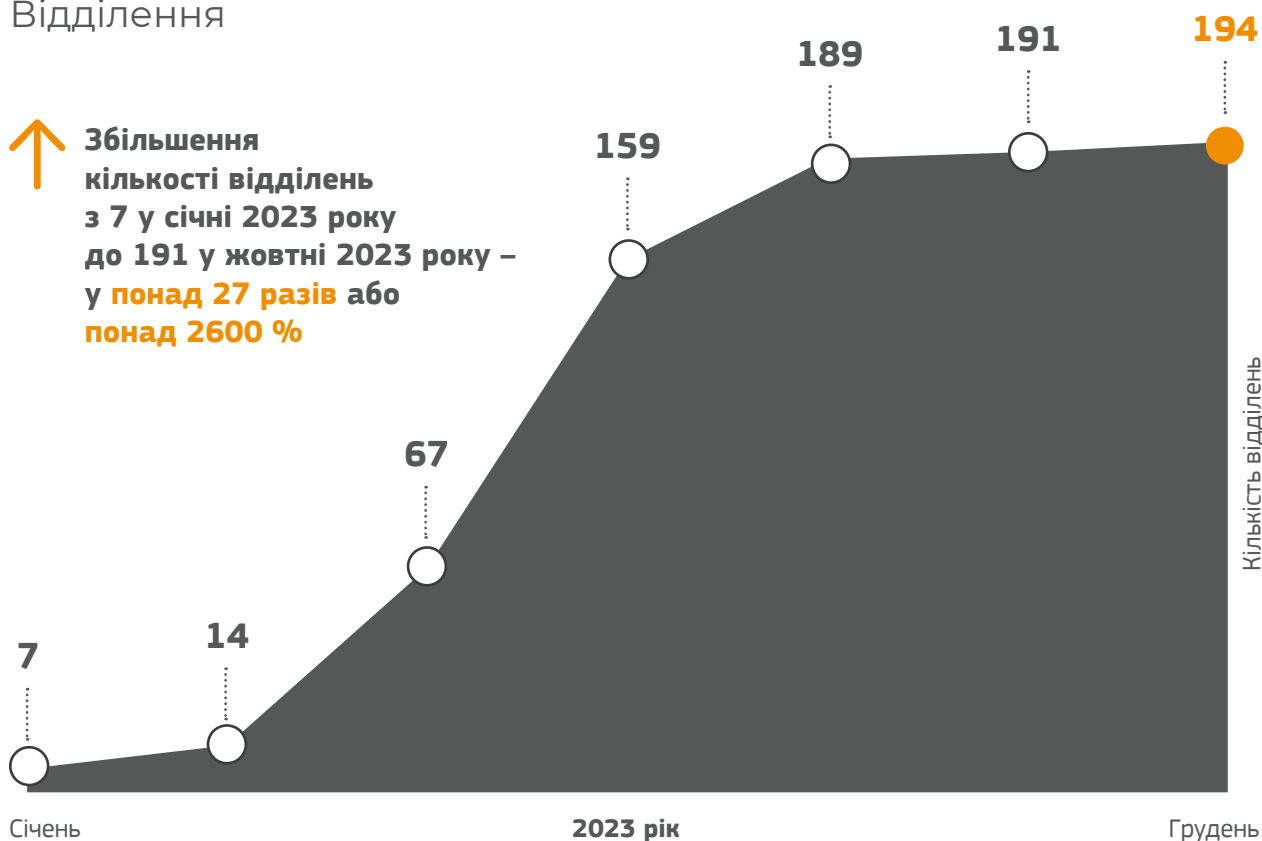
53 <https://www.rusprofile.ru/id/1239000004198>, архів: <https://archive.ph/wip/2Wid1;>

<https://www.yugmolodoy.pf/tpost/z41boj8801-v-zaporozhskoi-oblasti-otkrilos-pervoe-p>, архів: <https://archive.ph/wip/QGARq>

Динаміка кількості учасників

Відділення

54 https://vk.com/wall-218359825_29, архів: <https://archive.ph/wip/1Dv4S>

55 [https://disk.yandex.ru/d/fzxlaDZHBWG00w](https://disk.yandex.ru/d/fzxlaDZHBWG00w;);
https://drive.google.com/file/d/10zhxr2DKnxAQ0Qc2cb38WDpTBjLiu2U/view?usp=drive_link, архів: <https://archive.ph/wip/47nWv>

56 <https://zonews.ru/news/evgenij-balickij-provel-koordinacionnogo-soveta-rossijskogo-dvizhenie-pervyh?ysclid=lozpf7c1k4861356185>, архів: <https://archive.ph/wip/tKyAX>

57 <https://t.me/YugMolodoj/10767>, архів: <https://archive.ph/wip/xl1VB>

- 28 січня 2023 року –
7 відділень⁵⁸
- 1 березня 2023 року –
67 відділень⁶⁰
- 2 вересня 2023 року –
189 відділень⁶²
- 10 грудня 2023 року –
194 первинних відділення
у школах і ВНЗ⁶⁴
- 31 січня 2023 року –
14 відділень у Мелітополі⁵⁹
- 19 травня 2023 року –
159 відділень⁶¹
- 25 жовтня 2023 року –
191 відділення⁶³

Діяльність

Як і в окупованому Криму та у Севастополі, відкриття відділень супроводжується використанням російської державної символіки⁶⁵, Z-символів, які використовують для підтримки агресії проти України і меседжів про «велич Росії»⁶⁶.

- 58 https://t.me/zap_admin/1757, архів: <https://archive.ph/wip/5iei0>
- 59 <https://melitopol-news.ru/society/2023/01/31/23604.html>, архів: <https://archive.ph/wip/jiH3y>
- 60 https://vk.com/wall-218359825_29, архів: <https://archive.ph/wip/1Dv4S>
- 61 <https://t.me/YugMolodoj/5741>, архів: <https://archive.ph/wip/9zSsc>
- 62 <https://www.zap.kp.ru/daily/27550.5/4817422/>, архів: <https://archive.ph/wip/fyA81>
- 63 <https://zonews.ru/news/evgenij-balickij-provel-koordinacionnogo-soveta-rossijskogo-dvizhenie-pervyh?ysclid=lozpf7c1k4861356185>, архів: <https://archive.ph/wip/tKyAX>
- 64 <https://t.me/YugMolodoj/10767>, архів: <https://archive.ph/wip/xl1VB>
- 65 <https://t.me/YugMolodoj/3911>, архів: <https://archive.ph/wip/Xmvfq>
- 66 https://t.me/mypervie_zp/461, архів: <https://archive.ph/wip/WoFsT>

Дітей активно знайомлять із російськими молодіжними рухами, зокрема з попередницею «Двіженія» – піонерією⁶⁷.

Російські пропагандистські наративи поширюють і на шкільних заходах – окупацію українських територій Росією учасники руху називають «приєднанням» і вихваляють подальше життя у складі «великої та сильної Росії»⁶⁸.

«Двіженіє» також бере активну участь у паспортизації українських дітей – на День прапора Російської Федерації рух організував церемонію вручення російських паспортів дітям і підліткам⁶⁹.

Мілітаризаційний напрям руху на окупованій частині Запорізької області реалізують через збір «гуманітарної допомоги»⁷⁰ і плетіння сіток⁷¹ для російських військових.

67 https://vk.com/wall-218359825_162, архів: <https://archive.ph/wip/p5VAu>

68 https://vk.com/mypervie_zp?w=wall-218359825_340, архів: <https://archive.ph/HevED>

69 https://t.me/mypervie_zp/1165, архів: <https://archive.ph/tAz6h>;
https://vk.com/mypervie_zp?w=wall-218359825_292, архів: <https://archive.ph/CSn2i>

70 https://vk.com/wall-218359825_317, архів: <https://archive.ph/wip/CSPj4>

71 https://t.me/mypervie_zp/1267, архів: <https://archive.ph/wip/3aTxM>

ТОТ Херсонської області

Керівник і створення

Керівник відділення –

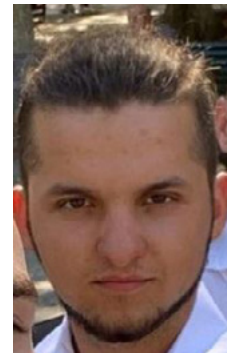
Доманін Назарій Анатолійович

[рос. – Доманин Назарий Анатольевич],

відповідно до рішення Координаційної ради
від 30 листопада 2022 року⁷².

Навчався в школі № 35 Херсона та
в Херсонській Державній Морській Академії⁷³.

Під санкціями ЄС з грудня 2023 року за вчинення дій, що підривають державний
суверенітет, територіальну цілісність і незалежність України⁷⁴.

Таймлайн

20 грудня 2022 року –
відкриття перших первинних відділень
(одне з перших в Росії)

11 травня 2023 року –
створення координаційної ради,
яку очолив так званий
«губернатор окупованої Херсонщини»
Володимир Сальдо⁷⁶

14 лютого 2023 року –
юридична реєстрація⁷⁵

72 <https://будьвдвиженни.рф/contacts/book#x>, архів: <https://archive.ph/Oug7h>;
<https://dobro.ru/organizations/10073970/documents>, архів: <https://archive.ph/wip/xjKu1>

73 https://most.ks.ua/news/url/v_hersoni_vidbulas_druga_sesija_devjatogo_sklikannja_miskogo_uchnivskogo_parlamentu/

74 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302875

75 <https://dobro.ru/organizations/10073970/documents>, архів: <https://archive.ph/wip/xjKu1>;
<https://edu.gov.ru/press/6346/v-hersonskoy-oblasti-otkrylis-dva-pervichnyh-otdeleniya-rossiyskogo-dvizheniya-detey-i-molodezhi-dvizhenie-pervyh>, архів: <https://archive.ph/wip/TzK21>;
<https://fedpress.ru/news/77/society/3166492>, архів: <https://archive.ph/wip/H4lsj>; <https://hersonka.ru/news/125880>,
архів: <https://archive.ph/wip/cmJCT>; <https://www.rusprofile.ru/id/1239500000728>, архів: <https://archive.ph/znN3Y>

76 [https://storage.yandexcloud.net/dobro-static/prod/docs/bc2fab83-bda8-5cd2-b564-5f52d32eca6f/204-p\(1\).pdf](https://storage.yandexcloud.net/dobro-static/prod/docs/bc2fab83-bda8-5cd2-b564-5f52d32eca6f/204-p(1).pdf)

Динаміка кількості учасників

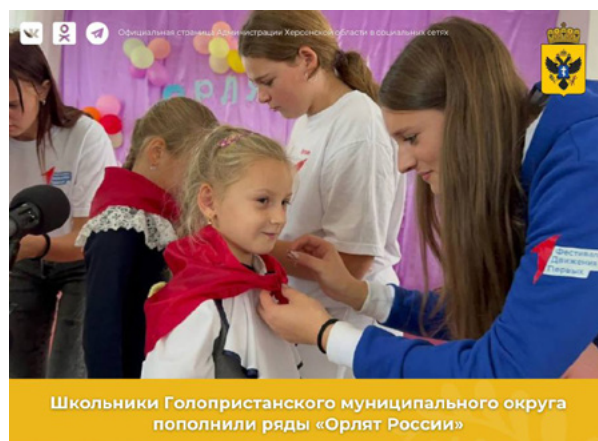

Діяльність

За словами чиновників з окупаційної адміністрації Херсонщини, розвиток молодіжних організацій на Херсонщині прискорить процес інтеграції регіону до складу РФ та надасть «перспективи молодим мешканцям нового суб'єкта країни» (себто РФ)⁸¹.

Для цього «Двіженіє первих» залучає до молодіжних рухів навіть молодших школярів, в рамках програми «Орлята РФ»⁸². «Орлята Росії» – це один із проєктів, який курує «Двіженіє первих», якраз для учнів початкової школи⁸³.

«Двіженіє» також активно займається мілітаризацією дітей і легітимацією російського вторгнення в Україну. Наприклад, саме під патронатом «Двіженія» діти створюють обереги для учасників так званої «СВО»⁸⁴.

77 <https://dzen.ru/a/Y9D5AljSyW4RjyDu>, архів: <https://archive.ph/wip/Cq33u>

78 <https://artek.org/press-centr/news/v-shkole-1-goroda-qenicheska-otkrylis-medicinskiy-i-muzykalnyy-klassy/>, архів: <https://archive.ph/wip/D0YCG>

79 <https://www.herson.kp.ru/daily/27500/4759762/?ysclid=lozob7a44i162118080>, архів: <https://archive.ph/wip/53njE>

80 <https://disk.yandex.ru/d/fzxlaDZHBWG00w>, архів: <https://archive.ph/47nWv>

81 https://t.me/tavria_kherson/4120, архів: <https://archive.ph/wip/Mjpp3>

82 https://t.me/VGA_Kherson/15046, архів: <https://archive.ph/wip/cDunp>

83 <https://razgovor-cdn.edsoo.ru/media/file/rddm-12-script.pdf>

84 <https://t.me/mypervie84/93>, архів: <https://archive.ph/wip/wi2sc>

ЮНАРМІЯ

Всеросійський військово-патріотичний громадський рух «Юнармія» був створений у 2016 році з ініціативи Міністра оборони Російської Федерації Сергія Шойгу для дітей віком від 8 до 18 років. Головна задача руху – патріотичне виховання школярів. У «Домах Юнармії» організовано роботу секцій та гуртків, де діти освоюють ази початкової військової підготовки⁸⁵. Форму одягу й атрибутику членів організації розробило Міноборони Росії, її прикметна риса – червоні берети та червоні футболки з логотипом руху, на якому зображено його символ – профіль голови орла, повернений праворуч, із зіркою срібного кольору та написом «Юнармія».

Вищий керівний орган руху – Всеросійський юнармійський зліт. Він скликається не рідше одного разу на п'ять років. У період між зльотами керує головний штаб Юнармії у Москві. Його склад обирають рішенням зборів терміном на п'ять років у складі юнармійського активу, організаторів руху та представників організацій-засновниць⁸⁶. Головою штабу наразі є гімнаст Нікіта Нагорний. Загальна кількість учасників по Росії і окупованим територіям – 1,5 млн дітей⁸⁷.

85 https://avangard-permkrai.ru/military_patriotic_education/yunarmiya/

86 <https://tass.ru/armiya-i-opk/3577097>

87 <https://yunarmy.ru/press-center/news/yunarmiya-prinyala-v-ryady-polutoramilionnogo-yunarmeytsa/>

TOT AP Крим

Керівник і створення

Керівник – **Гаврильчук Сергій Олексійович**

[рос. – *Гаврильчук Сергей Алексеевич*]⁸⁸.

Був учителем ОБЖ у Гвардійській школі № 1

Сімферопольського району.

Член партії «Єдина Росія»,

депутат місцевої ради.

Під санкціями ЄС з грудня 2023 року

за вчинення дій, що підривають державний суверенітет,
територіальну цілісність і незалежність України⁸⁹.

Джерело: <https://crimea-news.com/society/2023/12/20/1263823.html>

Таймлайн

Кримське відділення було створене у червні 2016 року одним із перших за підтримки так званого «міністерства освіти, науки та молоді Республіки Крим» та державної бюджетної установи РК «Кримпатріотцентр»⁹⁰.

24 травня 2016 року –
телемост «Москва – Севастополь –
Волгоград – Самара»⁹¹

25–27 листопада 2016 року –
перший з'їзд РВ Юнармії Криму⁹³

Серпень 2016 року –
презентація Юнармії
в окупованому Криму⁹²

88 <https://yunarmy.ru/headquarters/branches/>, архів: <https://archive.ph/gV80L>

89 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302875

90 <https://monm.rk.gov.ru/articles/3701f269-a976-43e9-bcd9-c108f17a2666>, архів: <https://archive.ph/wip/i2bZk>

91 <https://cska.ru/index.php/news/8363>

92 <https://monm.rk.gov.ru/articles/3701f269-a976-43e9-bcd9-c108f17a2666>, архів: <https://archive.ph/wip/i2bZk>

93 <https://www.krympatriotcentr.ru/slet-yunarmii-v-krymu.html>, архів: <https://archive.ph/un3GI>

Динаміка учасників

26 жовтня 2017 року – ~1500 учасників⁹⁴

1 березня 2018 року – 1500⁹⁵

14 березня 2019 року – 2300⁹⁶

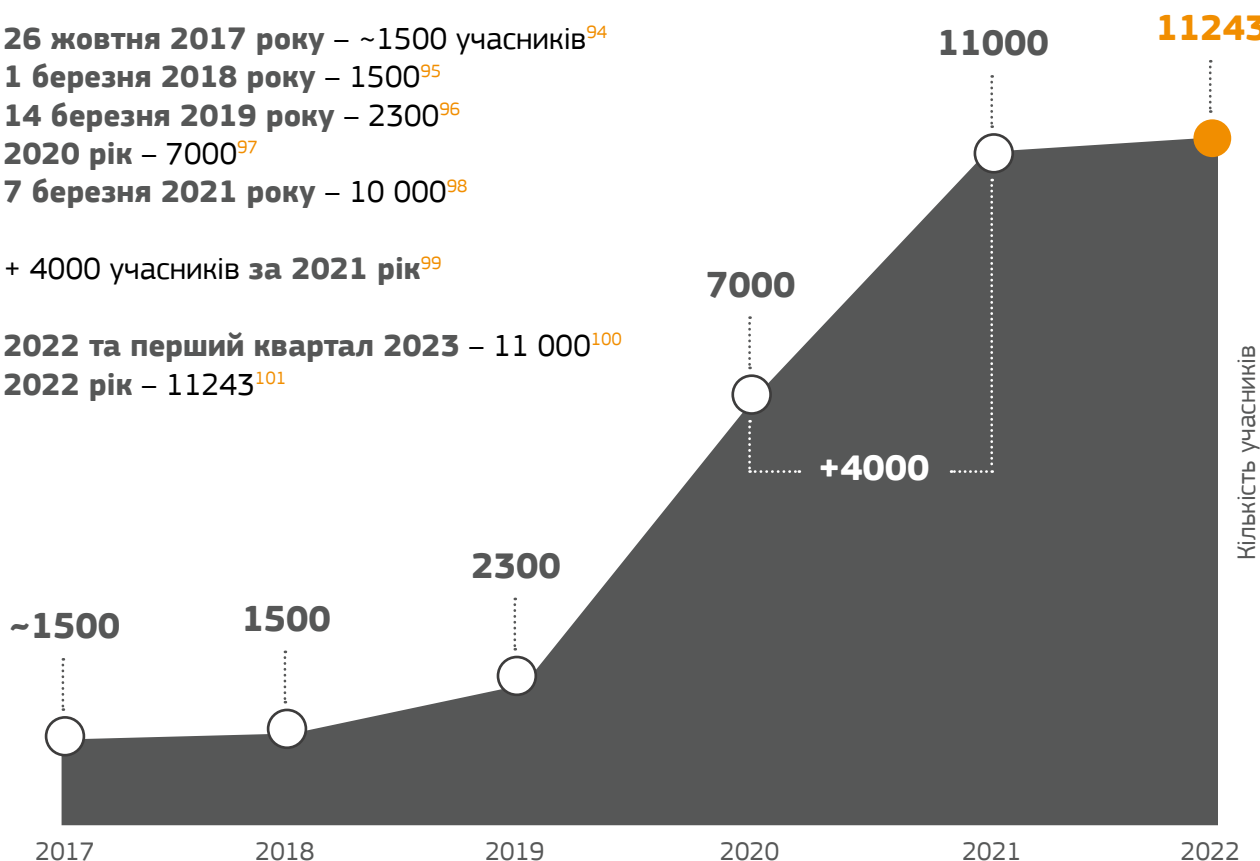
2020 рік – 7000⁹⁷

7 березня 2021 року – 10 000⁹⁸

+ 4000 учасників за **2021 рік**⁹⁹

2022 та перший квартал 2023 – 11 000¹⁰⁰

2022 рік – 11243¹⁰¹

У 2022 році – 385 (!) юнармійських загонів¹⁰²

94 <https://alushta24.org/blog/alushta/id-17549-yunarmiya-kruglyiy-stol-na-temu-razvitie-yunarmii-v-munitsipalnom-obrazovanii-gorodskoy-okrug-alusht.html>, архів: <https://archive.ph/RVn9u>

95 https://vk.com/wall-116028735_20794, архів: <https://archive.ph/wip/eXQbK>

96 <https://taurica.net/360704-V-Krymu-zaplanirovali-sozdat-dvizhenie-Yunarmiya-Nastavnichenstvo-dlya-internatov.html>, архів: <https://archive.ph/wip/Haz8C>

97 https://minek.rk.gov.ru/uploads/txteditor/minek/attachments//d4/1d/8c/d98f00b204e9800998ecf8427e/phrj6Vdscu_Постановление_Совета_министров_Республики_Крым_от_30.04.2020_№258.pdf, архів: <https://archive.ph/wip/OER1A>

98 <https://vesti-k.ru/news/2021/03/07/ryady-patrioticheskikh-organizacij-kryma-popolnili-10-000-yunarmejce-v/?ysclid=lpbl5nm6dc938610056>, архів: <https://archive.ph/gi8nl>

99 <https://slavasev.ru/2022/01/21/yunarmiya-uverenno-popolnyaet-svoi-ryady/>, архів: <https://archive.ph/wip/ZWxqT>

100 http://crimea.gov.ru/news/12_04_23, архів: <https://archive.ph/wip/CrZPu>

101 https://vk.com/wall-116028735_163291, архів: <https://archive.ph/wip/pOffq>;
<https://rk.gov.ru/structure/47de85ff-e732-4b1e-bf26-e5691e54c60e>, архів: <https://archive.ph/wip/HUdCT>

102 https://vk.com/wall-116028735_163291, архів: <https://archive.ph/wip/pOffq>;
<https://rk.gov.ru/structure/47de85ff-e732-4b1e-bf26-e5691e54c60e>, архів: <https://archive.ph/wip/HUdCT>

Діяльність

Основний напрям діяльності – мілітаризація і підготовка до військової служби в армії РФ. Також організація активно просуває наратив про нібито легітимність російської окупації півострова під час урочистих заходів на військову тематику, таких як «Юнармія. Ми – діти Кримської весни!» [рос. – «Юнармия. Мы – дети Крымской весны!»]¹⁰³.

Юнармія також влаштовує тематичні збори в таборах відпочинку, як-от «Юний захисник Вітчизни»¹⁰⁴ і польові збори «в умовах максимально наближених до реальної військової служби»¹⁰⁵. На таких заходах діти проходять навчання з вогневої, тактичної, військово-медичної, туристичної підготовки і несуть постову службу¹⁰⁶.

Як і «Двіженіє первих», Юнармія намагається легітимізувати і нормалізувати війну Росії проти України через символи – так, літера Z з'явилась у назві московського форуму «Юнармія ZA», в якому брали участь і кримські діти¹⁰⁷.

103 <https://www.krympatriotcentr.ru/юнармия-мы-дети-крымской-весны.html>, архів: <https://archive.ph/8xA39>

104 <https://www.krympatriotcentr.ru/военно-патриотические-сборы-снова-в-с.html>, архів: <https://archive.is/AR3bs>

105 https://vk.com/wall-124993512_8801, архів: <https://archive.ph/wip/3FrEM>

106 https://vk.com/wall-124993512_8801, архів: <https://archive.ph/wip/3FrEM>

107 <https://www.krympatriotcentr.ru/крымские-юнармейцы-приняли-участие-в.html>, архів: <https://archive.ph/wip/wjAWw>

Юнармія легітимізує російсько-українську війну і через інші активності. Щонайменше 53 наставника кримських юнармійських загонів беруть участь у так званій «спецоперації»¹⁰⁸, а діти збирають гуманітарну допомогу російським військовослужбовцям¹⁰⁹.

Один із важливих напрямів роботи кримської Юнармії – підготовка до служби в російській армії. В одній із військових частин російської армії, розміщений на території окупованого Криму, для учнів юнармійських загонів, кадетських класів, загальноосвітніх шкіл був проведений «День відкритих дверей»¹¹⁰. Керівник Юнармії Сергій Гаврильчук також проводить зустрічі зі школярами Сімферополя, заохочуючи вступати до лав збройних сил РФ¹¹¹. Слід нагадати, що Женевською конвенцією про захист цивільного населення заборонений призов до збройних сил держави-окупанта, а також пропаганда добровільного вступу (ст. 51)¹¹².

108 <https://crimea-news.com/society/2023/01/09/1008262.html>, архів: <https://archive.ph/wip/NaKcn>

109 https://vk.com/wall-208563818_21724, архів: <https://archive.ph/wip/sSY7o>

110 https://vk.com/wall-217363296_1722, архів: <https://archive.ph/wip/Nc645>

111 https://vk.com/wall-217363296_1686, архів: <https://archive.ph/wip/mNJlr>

112 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

Т. о. місто Севастополь

Керівник і створення

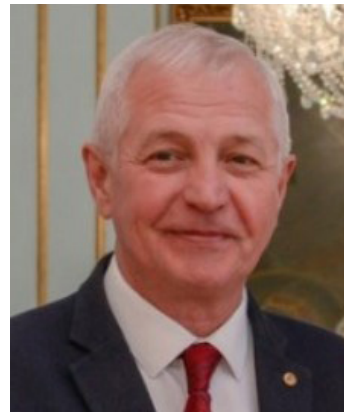
Керівник – **Коваленко Володимир Владиславович**

[рос. – *Коваленко Владимир Владиславович*]¹¹³,

який є під санкціями України з 2021 року¹¹⁴.

25 січня 2019 року було ухвалене рішення про створення юнармійських загонів у всіх коледжах та технікумах Севастополя¹¹⁵.

Під санкціями ЄС із червня 2023 року¹¹⁶.

Таймлайн і динаміка учасників

↑ Від 40 дітей у 2016 році до 14 500 тисяч у 2023 (35% від загальної кількості дітей до 18 років в м. Севастополь - 53 594)¹¹⁷.

24 травня 2016 року – дата першого прийняття, 40 дітей¹¹⁸

Серпень 2017 року – більше 2500 дітей¹²⁰

13 липня 2017 року – 46 шкіл із 64 – діючі осередки «Юнармії», 2,5 тисяч учасників руху «Юнармія» – 0,5 % населення¹¹⁹

29 жовтня 2017 року – близько 4000, за один раз прийняли – 50 шкіл, 1500 учнів¹²¹

113 <https://www.rusprofile.ru/id/1229200000050>, архів: <https://archive.ph/wip/eYKOb>

114 <https://sanctions.nazk.gov.ua/ru/sanction-person/23087/>

115 <https://sevtet.ru/7273/9272/>, архів: <https://archive.ph/wip/laalg>

116 <https://sanctions.nazk.gov.ua/sanction-person/23087/>

117 <https://sevastopol-su/news/chislo-pervoklassnikov-v-sevastopole-nedotyanyulo-do-proshlogodnego>

118 <https://sevastopol-news.com/politics/2019/04/18/92073.html>, архів: <https://archive.ph/wip/CjZAQ>

119 <https://nsn.fm/hots/hots-zamministra-oborony-vyrazil-blagodarnost-glave-sevastopolya-za-razvitie-yuna-rmii?ysclid=lp7dxivp9941878017>, архів: <https://archive.ph/wip/OmtKJ>; <https://structure.mil.ru/structure/forces/vks/news/more.htm?id=12133246%40egNews&ysclid=lp7dbzkr4i146876265>, архів: <https://archive.ph/wip/ufKB9>

120 <https://structure.mil.ru/structure/forces/vks/news/more.htm?id=12133246%40egNews&ysclid=lp7dbzkr4i146876265>, архів: <https://archive.ph/wip/ufKB9>

121 https://function.mil.ru/news_page/world/more.htm?id=12148773%40egNews, архів: <https://archive.ph/Mm1hA>

Грудень 2017 року –
більше 4700 дітей із 60 шкіл¹²²

27 жовтня 2018 року –
+ 1 800 учнів¹²⁴.
Усього – у Севастополі діють
65 юнармійських загонів загальною
чисельністю близько 7 тисяч осіб

Звіт за 2019 рік –
10 173 учасників,
20 % від загальної кількості дітей
Севастополя у віці від 8 до 18 років,
і це найвищий показник по Росії¹²⁶

16 лютого 2021 року –
більше 10 000¹²⁸

29 жовтня 2022 року –
понад 11 000¹³⁰

Березень 2018 року –
понад 60 середніх загальноосвітніх
установ та близько 30 громадських та
спортивних організацій¹²³

18 квітня 2019 року –
8270 дітей, 70 загонів,
17 % молоді міста¹²⁵

Звіт за 2020 рік –
понад 11 000 учнів – це 25 %
від загальної кількості дітей
Севастополя у віці від 8 до 18 років,
і це найвищий показник по Росії¹²⁷

+ 4000 учасників в **2021 році**¹²⁹

28 березня 2023 –
більше 14 500 учасників¹³¹

122 <https://www.kommersant.ru/doc/3495269>, архів: <https://archive.ph/wip/6M06K>

123 https://z.mil.ru/spec_mil_oper/news/more.htm?id=12167408@egNews, архів: <https://archive.ph/wip/Wg6nq>

124 <https://chvvmu.mil.ru/More/Novosti/item/144727>, архів: <https://archive.ph/So5Tp>
https://gorod24.online/sevastopol/news/79876-dve_tyisyachi_sevastopolskih_shkolnikov_popolnili_ryadyi_yunarmii,
архів: <https://archive.ph/wip/6Mn3i>

125 <https://sevastopol-news.com/politics/2019/04/18/92073.html>, архів: <https://archive.ph/wip/CjZAO>;
<https://new-sevastopol.com/news/id/17781>, архів: <https://archive.ph/wip/iF4X1>

126 <https://sevinvestportal.ru/upload/iblock/e7d/0тчет.pdf>, архів: <https://archive.ph/H3kmB>

127 https://www.investsevastopol.ru/upload/iblock/c04/0тчет_о_результатах_деятельности_Правительства_Севастополя_за_2020_год.pdf, архів: <https://archive.ph/wip/957MW>

128 <https://nts-tv.com/news/ryady-yunarmii-sevastopolya-naschityvayut-bolee-10-33019/>, архів: <https://archive.ph/wip/aDaoY>

129 <https://slavasev.ru/2022/01/21/yunarmiya-uverenno-popolnyaet-svoi-ryadyi>, архів: <https://archive.ph/wip/ZWxqT>

130 <https://sev.gov.ru/info/news/177668/>, архів: <https://archive.ph/wip/kh6Qi>

131 <https://www.sevastopol.kp.ru/daily/27482/4739596/?ysclid=lp7do9byfs832387008>, архів: <https://archive.ph/wip/KaDn0>; https://vk.com/wall-122681115_5733, архів: <https://archive.ph/wip/Wxi7c>

Діяльність

Росія називає Севастополь «містом російської слави», і тому тема мілітаризму в діяльності окупаційної адміністрації міста особливо яскрава. Наприклад, на заходах до Дня Прапора РФ навіть наймолодші діти одягнені в російську військову форму¹³², їм дають наративи на кшталт «Наш прапор – наша гордість»¹³³.

Під керівництвом Юнармії відбувається чимало заходів мілітаристського характеру, а з 2022 року до них залучають дітей із окупованого півдня України. Діти із ТОТ Запорізької області брали участь у «Школі майбутніх командирів» під керівництвом курсантів ЧВВМУ імені Павла Нахімова. Дітям підготували програму допризовної підготовки: розбирання-складання АК-47 та спорядження магазину навчальними патронами, метання навчальної гранати, поводження із загальновійськовим захисним костюмом та протигазом¹³⁴.

132 https://vk.com/wall-122681115_6166, apxiv: https://vk.com/wall-122681115_6166

133 https://vk.com/sev_yunarmiya?w=wall-122681115_4876, apxiv: <https://archive.ph/wip/LSW5L>

134 <https://zp-news.ru/society/2023/07/20/173244.html?ysclid=lkcdz7fxt220218018>, apxiv: <https://archive.ph/wip/uKMcp>; https://vk.com/wall-122681115_6044, apxiv: <https://archive.ph/6782c>

ТОТ Запорізької області

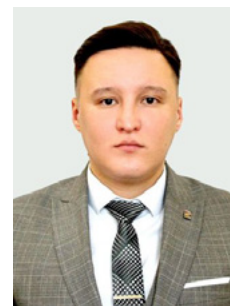
Керівник і створення

Першим керівником організації був **Чуйков Андрій Юрійович** [рос. – Чуйков Андрей Юрьевич], його кандидатура затверджена наприкінці листопада 2022 року. Чуйков був ректором так званого «Мелітопольського державного університету» (звільнений імовірно за розкрадання грошей)¹³⁵.

Джерело: https://ria-m.tv/news/288223/v_melitopole_psevdo_rektoru_mgu_ukral_veschi_prepodavateley_i_lichnyie_dela_studentov.html

Наразі керівником є **Бікбулатов Фідаїль Ільхатович** [рос. – Бикбулатов Фидаиль Ильхатович], обраний на з'їзді в жовтні 2023 року. Народився у Башкортостані, РФ. Регіональний координатор та керівник Білорецького місцевого відділення БРВ ВГО «Молода Гвардія Єдиної Росії», член Башкортостанської регіональної політичної ради ВПП «Єдина Росія»; кандидат загальноросійської громадської організації «Асоціація правників Росії». Керував так званими «гуманітарними місіями» у Маріуполі, Херсоні та Мелітополі. З 29 березня 2022 року постійно перебував у зоні так званої «СВО», брав участь у підготовці псевдореферендумів про приєднання до складу РФ¹³⁶.

Джерело: <https://t.me/yunarmeezzzo/239>

135 <https://yunarmy.ru/headquarters/branches/>, архів: <https://archive.ph/gV80L>; <https://yunarmy.ru/press-center/news/proshlo-istoricheskoe-zasedanie-glavnogo-shtaba-yunarmii/>, архів: <https://archive.ph/2dwVo>; https://dzen.ru/b/Y34dESKEbyyJ__oj, архів: <https://archive.ph/wip/EpzQT>; https://t.me/mgu_mlt/1991, архів: <https://archive.ph/xyeMG>; <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/povidomlennya-pro-zminu-ranise-povidomlenoyi-pidozri-cuikovu-ayu>, архів: <https://archive.ph/JRPAw>; https://court.gov.ua/log_documents/27034838/826/, архів: <https://archive.ph/wip/VlqZL>; https://court.gov.ua/log_documents/70958732/2610/, архів: <https://archive.ph/wip/yxm8>; <https://yunarmy.ru/press-center/news/-yunarmiya-i-ministerstvo-po-molodezhnoy-politike-zaporozhya-podpisali-soglashenie/>, архів: <https://archive.ph/wip/kliwL>; <https://t.me/YugMolodoj/8939>, архів: <https://archive.ph/wip/StPOn>

136 <https://pg.er.ru/candidate/1092>

Таймлайн і динаміка учасників

3 листопада 2022 року
(російський «День народної єдності») –
створення регіонального відділення
у т. о. Запорізькій області¹³⁷

23 лютого 2023 року –
прийнято 10 дітей
в т. о. Мелітополі¹³⁹

29 серпня 2023 року –
реорганізація штабу – протокол
складений 21 липня 2023 року¹⁴¹ та
затверджений в серпні
на з'їзді Юнармії¹⁴²

3 листопада 2023 року –
на відео/фото під час проведення
початкової військової підготовки –
близько 30 дітей¹⁴⁴

29 листопада 2022 року –
створений загін Юнармії
у т. о. Мелітополі «Альфа» на базі
«Мелітопольського Державного
Університету»¹³⁸

18 квітня 2023 року –
команда «Альфа» Запорізького
відділення «Юнармії» набула статусу
юридичної особи¹⁴⁰

5 жовтня 2023 року –
свідоцтво про надання статусу
Центру юнармійської підготовки
«Дім Юнармії»¹⁴³

137 <https://kherson-news.ru/society/2022/11/04/61628.html>, архів: <https://archive.ph/wip/vLalt>;
https://t.me/mgu_mlt/1520, архів: <https://archive.ph/wip/MJFVM>

138 https://dzen.ru/b/Y34dESKEbyyJ__oj, архів: <https://archive.ph/EpzQT>;
https://t.me/mgu_mlt/2173, архів: <https://archive.ph/wip/R3HjM>

139 <https://ok.ru/video/5252137290300>, https://t.me/mgu_mlt/4584, архів: <https://archive.ph/wip/qWLJZ>

140 https://t.me/mgu_mlt/6040, архів: <https://archive.ph/wip/TWDjF>;
https://t.me/mgu_mlt/5962, архів: <https://archive.ph/TMn2W>

141 [https://storage.yandexcloud.net/dobro-static/prod/docs/7c876d40-90cd-1244-7723-0f926a5a44c3/Протокол I слёта реготделения.pdf](https://storage.yandexcloud.net/dobro-static/prod/docs/7c876d40-90cd-1244-7723-0f926a5a44c3/Протокол%20I%20слёта%20реготделения.pdf), архів: <https://archive.ph/wip/PA2Us>

142 <https://yunarmy.ru/press-center/news/sformirovan-novyy-shtab-regotdeleniya-yunarmii-zaporozhskoy-oblasti-/>, архів: <https://archive.ph/wip/EOFHV>

143 https://t.me/mgu_mlt/5962, архів: <https://archive.ph/TMn2W>

144 <https://t.me/yunarmeetzo/167>, архів: <https://archive.ph/y6CQh>

Діяльність

Юнармія на території тимчасово окупованого Півдня активно веде перевиховання українських дітей і молоді, залучаючи до підтримки російських військових – зокрема через написання листів підтримки¹⁴⁵ і збору гуманітарної допомоги¹⁴⁶.

Дітей також активно залучають до проходження початкової військової підготовки¹⁴⁷, за підтримки російських військових¹⁴⁸ і МВС Росії¹⁴⁹. Така підготовка також відбувається під час поїздок до інших регіонів РФ – наприклад, для участі у змаганнях «Зарница Поволжья» з метання гранати, розбирання та складання макета автомата Калашникова, стрільби з пневматичної гвинтівки, стрійової підготовки, тактичної гри на місцевості¹⁵⁰. Діти із Запорізької області також брали участь у форумі Юнармії, який відбувався у Москві, де репрезентували «Запорізьку область як суб'єкт РФ»¹⁵¹.

Важливо також зазначити співробітництво окупаційних адміністрацій різних регіонів щодо знищення ідентичності дітей. Так, діти з окупованих частин Херсонської і Запорізької областей беруть участь у «Школі майбутніх командирів», яку організують в окупованому Криму, де дітей навчають «російському патріотизму» і залучають до різних «патріотичних» активностей, зокрема військового характеру¹⁵².

145 https://t.me/mgu_mlt/2381, архів: <https://archive.ph/wip/326q0>

146 https://t.me/mgu_mlt/4568, архів: <https://archive.ph/wip/JzXD0>

147 <https://t.me/yunarmetzzo/167>, архів: <https://archive.ph/wip/y6CQh>

148 <https://t.me/YugMolodoj/9349>, архів: <https://archive.ph/wip/1xrKg>

149 <https://t.me/YugMMolodoj/8940>, архів: <https://archive.ph/wip/RltWN>

150 https://t.me/VGA_Skadovsk/6173, архів: <https://archive.ph/wip/vrOIT>;
<https://t.me/NowMelitopol/12973>, архів: <https://archive.ph/wip/4uRHA>

151 https://t.me/mgu_mlt/7084, архів: <https://archive.ph/wip/4jn0o>;
https://t.me/mgu_mlt/7061, архів: <https://archive.ph/wip/ME5F2>

152 https://t.me/VGA_Kherson/8018, архів: <https://archive.ph/wip/SzvvI>

ТОТ Херсонської області

Керівник і створення

Відділення Юнармії на території окупованої Херсонщини очолює **Іванов Серафім Вікентійович** [рос. – *Иванов Серафим Викентьевич*], кандидатура затверджена в кінці листопада 2022 року¹⁵³. Є членом молодіжного відділення Санкт-Петербурзького міського відділення Всеросійської організації «Бойове братство» – загальноросійської некомерційної організації ветеранів локальних воєн та військових конфліктів¹⁵⁴.

Джерело: <https://yunarmy.ru/press-center/news/otvaga-serafima-ivanova/>

На окупованій Херсонщині також очолює регіональне відділення товариства «Знання», яке зокрема поширює хибні історичні наративи для виправдання російської агресії проти України¹⁵⁵. Під санкціями ЄС із грудня 2023 року за вчинення дій, що підривають державний суверенітет, територіальну цілісність і незалежність України¹⁵⁶.

Таймлайн і кількість учасників

4 листопада 2022 року – створення регіонального відділення Юнармії у т. о. Генічеську¹⁵⁷

153 <https://yunarmy.ru/headquarters/branches/>, архів: <https://archive.ph/gV80L>; <https://yunarmy.ru/press-center/news/proshlo-istoricheskoe-zasedanie-glavnogo-shtaba-yunarmii/>, архів: <https://archive.ph/2dwVo>

154 <https://investigator.org.ua/news-2/248373/>

155 https://t.me/VGA_Kherson/16583

156 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302875

157 <https://kherson-news.ru/society/2022/11/04/61628.html>

-
- 23 лютого 2023 року** –
+ 37 дітей у Генічеську,
+ 10 дітей у Мелітополі¹⁵⁸
- 28 березня 2023 року** –
Федорівська школа Новотроїцького
муніципального округу + 15 дітей
- 4 травня 2023 року** –
Генічеська санаторна школа-інтернат,
+ 20 дітей
- 10 травня 2023 року** –
школа № 3, Скадовськ (не вказана
кількість, на фото близько 15 дітей)¹⁶²
- 17 травня 2023 року** –
Широкінська школа
(на фото мінімум 16)¹⁶⁴
- 22 травня 2023 року** –
школа № 3, Генічеськ
+ 30 школярів^{166, 167}
- 14 березня 2023 року** –
школа № 4 т. о. Генічеська
+ 17 дітей¹⁵⁹
- 6 квітня 2023 року** –
приблизно 200 членів Юнарії
в області¹⁶⁰
- 9 травня 2023 року** –
школа № 2 т. о. Генічеська
+ 20 дітей¹⁶¹
- 12 травня 2023 року** –
Приморська школа,
точно не вказано,
але за відео й фото близько 15¹⁶³
- 21 травня 2023 року** –
школа № 1, Скадовськ
+ 18 школярів¹⁶⁵
- 16 червня 2023 року** –
Краснянська школа
(на фото/відео близько 12 дітей)¹⁶⁸

158 <https://yunarmy.ru/press-center/news/popolnenie-v-ryadakh-yunarmeytsev-novykh-territoriy/>, архів: <https://archive.ph/wip/xpTKY>

159 <https://genichesk.khgov.ru/press-center-news/17-новобранцев-из-генической-школы-№-4-по/>, архів: <https://archive.ph/wip/uWIGS>

160 https://vk.com/wall-145460148_158561, архів: <https://archive.ph/wip/OQYg0>

161 https://t.me/tavria_kherson/14168, архів: <https://archive.ph/wip/gFJP1>

162 <https://kherson-news.ru/sport/2023/05/12/131766.html>, архів: <https://archive.ph/wip/XBRwo>

163 <https://kherson-news.ru/sport/2023/05/17/133454.html>, архів: <https://archive.ph/wip/PvgD3>

164 https://t.me/Genichesk_ru/5143, архів: <https://archive.ph/e2du1>

165 <https://kherson-news.ru/society/2023/05/21/134951.html>, архів: <https://archive.ph/wip/dD9li>

166 <https://kherson-news.ru/sport/2023/05/24/136022.html>

167 https://t.me/molodezh_genichesk/582, архів: <https://archive.ph/wip/n3w0U>

168 <https://kherson-news.ru/sport/2023/06/16/152477.html>, архів: <https://archive.ph/wip/NzQlx>

Діяльність

Юнармія окупованої Херсонщини активно мілітаризує дітей. Їх навчають збирати і розбирати автомат Калашникова¹⁶⁹, відправляють до тематичних таборів до Росії¹⁷⁰ і т. о. Криму¹⁷¹, залучають до зустрічей з російськими «героями-військовослужбовцями»¹⁷², які зокрема навчають дітей вогневій підготовці¹⁷³.

169 https://t.me/molodezh_genichesk/1102, архів: <https://archive.ph/wip/hNTqL>

170 <https://yunarmy.ru/press-center/news/tematicheskaya-voenno-patrioticheskaya-smena-nachalas-dlya-yunarmeytsev-v-lagere-druzhba-vladimirska/>, архів: <https://archive.ph/DmYsq>

171 <https://t.me/YunarmiaHerson/100>, архів: <https://archive.ph/wip/BAdZl>

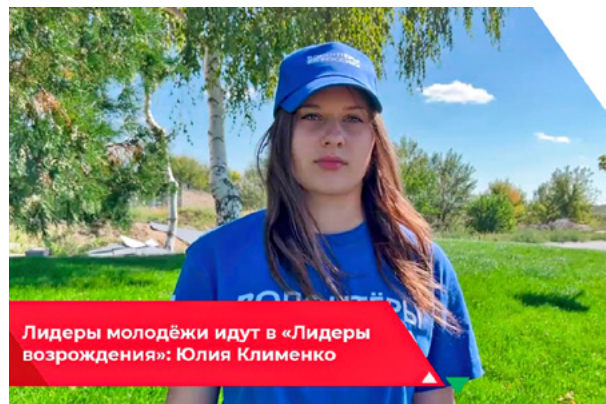
172 <https://t.me/YunarmiaHerson/132>, архів: <https://archive.ph/Vl7XP>

173 <https://t.me/AntiohPeresvetov/323>, архів: <https://archive.ph/wip/iGb02>

ЮГМОЛОДОЙ

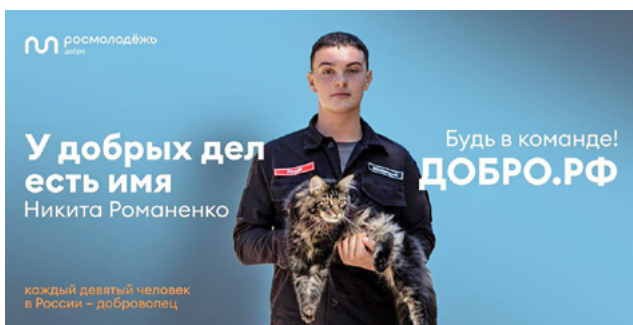
Керівник і створення

Від березня 2023 року керівниця руху для окупованих частин Запорізької і Херсонської областей – **Юлія Клименко** [рос. – Юлія Клименко], яка до того часу очолювала регіональне відділення в Запорізькій області¹⁷⁴. Під санкціями ЄС з грудня 2023 року за вчинення дій, що підривають державний суверенітет, територіальну цілісність і незалежність України¹⁷⁵.

Джерело: <https://zp-news.ru/society/2022/10/13/47104.html>

Керівник запорізького відділення – **Микита Романенко** [рос. – Никита Романенко], а відділення на Херсонщині очолює **Софія Осипова**¹⁷⁶.

Джерело: <https://zp-news.ru/society/2023/12/15/257750.html>

Джерело: <https://rutube.ru/video/b8ad5d2a71ef3d079b419c2e33a40006/>

174 <https://www.rusprofile.ru/id/1239000006596>, архів: <https://archive.ph/D7MaF>; <https://zp-news.ru/society/2023/03/22/103686.html>, архів: <https://archive.ph/wip/xFVX5>; <https://t.me/klimenkojuliana/993>, архів: <https://archive.ph/wip/gO9ZU>; <https://melitopol-news.ru/society/2023/11/04/58198.html>, архів: <https://archive.ph/wip/NGsGT>

175 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302875

176 <https://melitopol-news.ru/society/2023/03/22/28736.html>

Таймлайн

Динаміка кількості учасників

Листопад 2022 року – 300 активістів (учасники першого форуму у Запорізькій області – з ТОТ Херсонської, Донецької та Луганської областей», а також регіонів російського Південного федерального округу)¹⁷⁹

Згідно інформації з офіційного веб-сайту, **від початку 2023 року** на ТОТ Запорізької і Херсонської областей організація провела понад 100 заходів, відкрила 17 місцевих відділень з 500 постійними активістами¹⁸⁰

Червень 2023 року – 17 відділень на окупованій частині Запорізької області (Мелітополь, Бердянськ, Токмак, Молочанськ, Новоуспенка, Дніпрорудне, Кирилівка, Якиміка, Енергодар, Чернігівка, Приазовськ, Велика Білозерка, Веселе та Василівка)¹⁸¹

177 <https://t.me/YugMolodoj/4520>, архів: <https://archive.ph/KUE5X>

178 <https://dobro.ru/organizations/10064078/info?ysclid=lowxoam2m821113739>, архів: <https://archive.ph/wip/02255>; https://gubernator.zo.gov.ru/news/show/yug_molodoj_prazdnuet_god_so_dnya_obrazovaniya, архів: <https://archive.ph/e8yVJ>

179 <https://tass.ru/obschestvo/16282231>, архів: <https://archive.ph/wip/jnsKe>

180 <https://юг-молодой.рф/yug>, архів: <https://archive.ph/Tm5Di>

181 https://docs.yandex.ru/docs/view?url=ya-disk-public%3A%2F%2Fi%2FXmkvp16GRcsduTomEBMUgxJRoa56WSPngtnIOL5j0yaE%2FL%2BnYcXAc4CHjOllSq%2FJ6bpmRyOJonT3VoXnDag%3D%3D&name=ЮГ_МОЛОДОЙ..1_выпуск.pdf&nosw=1, архів: <https://archive.ph/wip/TZFOT>

Липень 2023 року –

1500 активістів¹⁸²

Серпень 2023 року –

більше 1000 активістів¹⁸³

Наявна суперечність у цифрах, яку не можна достеменно верифікувати в умовах обмеженого доступу до ресурсів в контексті окупації.

Листопад 2023 року – 3 відділення на окупованій Херсонщині (Генічеськ, Новоолексіївка, Новотроїцький округи)¹⁸⁴

Грудень 2023 року – 17 відділень, 7000 учасників – голова організації Ю. Клименко каже про 500 постійних активістів¹⁸⁵

Діяльність

Рух активно займається індоктринацією та мілітаризацією дітей і молоді, зокрема через ігрові заходи: квіз для школярів «Росія – Родина моя»¹⁸⁶ і спортивні патріотичні ігри, як-от «Партизанськими стежками»¹⁸⁷, влаштовує святкування до так званого «Дня воз'єднання Херсонської області із Росією»¹⁸⁸.

Активісти руху #ЮгМолодой залучають дітей та молодь в окупованих українських містах та селищах до зафарбування кольорів прапора та гербу України, мотивуючи ці дії наявністю «нацистської символіки»¹⁸⁹, а замість них малюють російські триколори (акція «Розфарбуй майбутнє»)¹⁹⁰.

182 https://gubernator.zo.gov.ru/news/show/yug_molodoj_prazdnuet_god_so_dnya_obrazovaniya, архів: <https://archive.ph/wip/e8yVJ>

183 <https://www.zap.kp.ru/daily/275385/4804300/>, архів: <https://archive.ph/wip/ZihtE>

184 <https://kherson-news.ru/society/2023/11/01/221955.html>, архів: <https://archive.ph/qZr7E>

185 <https://t.me/YugMolodoj/10641>, архів: <https://archive.ph/wip/jEPEa>

186 <https://t.me/YugMolodoj/4021>, архів: <https://archive.ph/H1Bzw>

187 <https://t.me/YugMolodoj/8081>, архів: <https://archive.ph/wip/sANh4>

188 <https://t.me/AstraninFromA/377>, архів: <https://archive.ph/wip/kRkCU>; <https://t.me/jgmolodoy/428>, архів: <https://archive.ph/wip/4BXjN>

189 https://t.me/pology_yug_molodoj/171, архів: <https://archive.ph/8nbUR>

190 <https://t.me/klimenkojuliana/1093>, архів: <https://archive.ph/wip/aoLfY>

Активісти # ЮгМолодой організують акції підтримки російських військових¹⁹¹, зокрема, «Напиши листа солдату»¹⁹², а також флешмоби «Вальс Перемоги» та «Пам'ятна пісня біля багаття»¹⁹³.

191 <https://t.me/YugMolodoj/9512>, архів: <https://archive.ph/RCTti>; https://t.me/chernihovka_ug_molodoy/377, архів: <https://archive.ph/wip/uHdOw>

192 <https://t.me/YugMolodoj/5924>, архів: <https://archive.ph/wip/Jd11K>

193 <https://t.me/YugMolodoy/1288>, архів: <https://archive.ph/OZEfo>

Наша місія

Наближаємо реінтеграцію населення деокупованих територій та закладаємо основи гарантій неповторення.

